

Články autorů EPS v odborných právních časopisech

2008 – 2010

Články, jejichž shrnutí je obsaženo v tomto dokumentu, byly vytvořeny za finanční podpory Státního fondu životního prostředí a Ministerstva životního prostředí České republiky.

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Michal Bernard: Soukromoprávní prostředky ochrany před hlukem (Právní rozhledy č. 5/2008)

Soudní ochrana dotčených osob v případech nezákonné hlukové zátěže je nezbytným doplňkem ochrany poskytované orgány veřejné správy. Ochrana před nadměrným hlukem je subjektivním právem každé fyzické osoby. Právo na ochranu před hlukem je součástí práv upravených jak Listinou základních práv a svobod, tak Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv. Konkrétně se jedná o práva na ochranu zdraví a na ochranu výkonu vlastnického práva, na ochranu soukromého a rodinného života a na příznivé životní prostředí.

Autor se zaměřil na rozbor jednotlivých typů soukromoprávních žalob, které lze využít k ochraně před nadměrným hlukem a dalšími imisemi. Speciální pozornost je pak věnována problematice hluku z dopravy. Základ soukromoprávní ochrany před hlukem představuje občanský zákoník. Ten obsahuje řadu nástrojů, které lze využít při ochraně zdraví a zdravých životních podmínek lidí před hlukem (stejně jako před dalšími imisemi, např. zápachem, prachem, kouřem, zastíněním atd.).

Soukromoprávní prostředky ochrany před hlukem autor rozděluje na prostředky preventivního charakteru a prostředky následného řešení protiprávního jednání nebo protiprávního stavu. Prostředky preventivního charakteru se použijí tam, kde k překračování hlukových limitů ještě nedochází, ale je pravděpodobné, že k němu může dojít (např. při výstavbě továrny nebo dálnice). Prostředky následného řešení se uplatní tam, kde k obtěžování hlukem již dochází (např. z provozu kamenolomu nebo z provozu na komunikaci).

eps brno

Dvořákova 13, 602 00 Brno
Tel.: +420 545 575 229
Fax: +420 542 213 373
IČ: 653 414 90

eps tábor

Přiběnická 1908, 390 01 Tábor
Tel.: +420 381 253 904
Fax: +420 381 253 910

Nejpřílehavější typy soukromoprávního soudního prostředku, který lze k ochraně před hlukem využít, představují především následující tři žaloby: sousedská, na ochranu osobnosti a na náhradu škody. Ty autor podrobně rozebírá ve vztahu k pojednávanému problému, včetně ilustrace relevantní judikaturou.

Vendula Povolná: Hrozba pro územní plánování obcí? (Moderní obec. 3/2008)

Článek se zabývá problematikou Politiky územního rozvoje, která je závazná pro územní plánování obcí. To znamená, že obce budou muset do svého územního plánu zahrnout i takové kroky, které nebudou v zájmu obce a občané s nimi nebudou souhlasit.

Dalším problémem, na který článek upozorňuje, je neefektivní účast obcí a veřejnosti při projednávání a schvalování Politiky – možnost zasílat ve lhůtě připomínky k návrhu Politiky, nikoli se však zapojit do procesu SEA. Ministerstvo pro místní rozvoj může rozšířit účast veřejnosti a obcí nad rámec stavebního zákona.

Jana Koukalová: Flexibilita práce versus diskriminace (nad jedním rozhodnutím Nejvyššího soudu) (Soudní rozhledy č. 8/2008)

Flexibilní formy zaměstnávání jsou obecně považovány za vhodné nástroje větší harmonizace rodinných a profesních rolí. Možnost nárokování flexibilního uspořádání pracovní doby je obsažena například v zákoníku práce, který vymezuje osoby, jež mohou žádat o zkrácení nebo jinou vhodnou úpravu stanovené týdenní pracovní doby, přičemž zaměstnavatel je povinen jim vyhovět, nebrání-li tomu vážné provozní důvody. V praxi však tato úprava vyvolává několik problémů, zásadním pak je vymahatelnost samotného nároku, neboť zákoník blíže nespécifikuje vážné provozní důvody. Touto otázkou se zabýval Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 21 Cdo 612/2006, přičemž se věnoval také související problematice nepřímé diskriminace.

Stranami sporu byli soudkyně a její zaměstnavatel (Česká republika), který nevyhověl její žádosti o zkrácení pracovní doby z důvodu péče o dvě děti mladší 15 let s odkazem na vážné provozní důvody. Žalobkyně namítala, že vůči ní zaměstnavatel postupoval diskriminačně, jelikož jiné zaměstnankyni, která pečovala o dítě mladší 3 let, zkrácení pracovní doby umožnil. Navíc namítala, že v době, kdy o zkrácení úvazku žádala, soud uvolnil dva soudce pro výkon praxe na soudech vyššího stupně. Nejvyšší soud České republiky rozhodoval o sporu na základě dovolání, které podala žalovaná strana (tj. zaměstnavatel žalobkyně) poté, co soud první i druhé instance konstatoval, že žalobkyně má na zkrácení pracovního úvazku právní nárok. Nejvyšší soud dovolání označil za opodstatněné, rozsudky soudů nižší instance zrušil a vrátil věc soudu první instance k dalšímu řízení.

Ve svém rozhodnutí se Nejvyšší soud zaměřil nejdříve na otázku vážných provozních důvodů. Soudu první instance uložil, aby prověřil, jak významný zásah do činnosti soudního oddělení by představovalo vyhovění žádosti soudkyně, znamenající zkrácení její pracovní doby. Jestliže by došlo ke znemožnění řádného výkonu soudnictví, bylo by zamítavé rozhodnutí zaměstnavatele oprávněné. Dále se Nejvyšší soud zabýval problematikou diskriminace na základě pohlaví. Zde autorka článku kritizuje zkoumání soudu, které bylo nedostatečné a zaměřovalo se pouze na formální stránku hodnocení předmětné právní úpravy. Přínosným by jistě byl také zájem o porušení materiální rovnosti, tj. rovnosti příležitostí. Autorka dále předkládá různá hlediska, která soud v dané záležitosti mohl vzít v úvahu, avšak

kteřá zcela opominul. Článek obsahuje i polemiku s výrokem soudu, v němž tento prohlásil, že v projednávaném případě vůbec neshledal skutečnosti prokazující diskriminaci přímou či nepřímou. Přitom by jistě stálo za zvážení porovnání situace soudkyně a dalších zaměstnanců soudu, jejichž pracovní úvazek se v tehdejší době změnil.

Pavel Černý: A decade on, access to justice is still missing (ENDS Europe Report č. 26/2008)

Článek je věnován desetiletému výročí schválení Úmluvy o přístupu k informacím, účasti na rozhodování a přístupu k soudní ochraně ve věcech životního prostředí (Aarhuské úmluvy). Upozorňuje na několik nedávno publikovaných studií, které docházejí k obdobnému závěru, podle nějž je třetí z „pilířů“ Úmluvy – přístup k soudní ochraně – spojen s největším množstvím problémů a nejasností. Přitom je pro účinnou ochranu životního prostředí zcela nezbytný.

V některých evropských státech je přístup k soudům založen na (striktně interpretované) podmínce „zásahu do subjektivních práv“, což zabraňuje všem nebo téměř všem nevládním organizacím účinnou soudní ochranu životního prostředí. Totéž platí, pokud se rozhodnutí nelze domoci dříve, než za několik let. Pro dosažení společného a dostatečného standardu v této oblasti by bylo vhodné přijmout návrh směrnice o přístupu k soudům ve věcech ochrany životního prostředí.

Vendula Povolná: Jaké změny přinesla novela stavebního zákona? (Moderní obec č. 8/2008)

Novela přinesla několik zásadních změn. Prolomila jeden ze základních principů nového stavebního zákona, který kladl důraz na ochranu volné krajiny. Jednak umožňuje v obcích, které nemají územní plán, umisťovat stavby pro bydlení, stavby pro zemědělství s byty pro trvalé rodinné bydlení a stavby občanského vybavení na pozemcích hraničících se zastaveným územím se souhlasem zastupitelstva obce. Zjednodušila se také stavba plotů, pro které postačí územní souhlas.

Pavel Černý: Žaloby nevládních organizací ve věcech životního prostředí – jde o efektivní způsob jeho ochrany? (sborník z konference Zeleného Kruhu „Jaké jsou možnosti soudní ochrany v oblasti životního prostředí v České republice?“)

Článek se nejprve podává přehled právní úpravy, umožňující podávání žalob, směřujících k ochraně životního prostředí, nevládními organizacemi. Dále se zabývá vývojem soudní judikatury v této oblasti. Upozorňuje na vliv doktríny „subjektivní jurisdikce“, tedy zaměření správních soudů na ochranu pouze subjektivních (individuálních) práv v této oblasti. V důsledku tohoto přístupu soudy nejprve žaloby nevládních organizací vesměs odmítaly jako podané „zjevně neoprávněnou osobou.“ Později se tento jejich zcela odmítavý postoj poněkud zmírnil a soudy začaly poskytovat ochranu alespoň procesním právům nevládních organizací, tedy především právu na samotnou účast ve správních řízeních, týkajících se životního prostředí, a dále právům seznámit se s podklady rozhodnutí a vyjádřit se k nim. Zároveň se v judikatuře českých soudů ustálil výklad, že nevládní organizace se „z povahy věci“ nemohou domáhat práva na příznivé životní prostředí.

Pod tlakem všech těchto okolností začaly nevládní organizace své žalobní návrhy opírat především o tvrzení, že bylo zasaženo do jejich procesních práv, ačkoli skutečným cílem jejich žaloby je ochrana životního prostředí. Více než na věcnou podstatu sporu se tak žalobci i soudy soustředili na procesní pochybení správních orgánů. Tento stav není v souladu s požadavky tzv. Aarhuské úmluvy, která jednoznačně stanoví, že osoby z řad dotčené veřejnosti (tedy i nevládní organizace) mají mít možnost domoci se přezkumu „jakýchkoli rozhodnutí, aktů nebo nečinnosti“, týkajících se významných zásahů do životního prostředí, „po stránce věcné i procesní“. S ohledem na ústavní imperativ souladného výkladu vnitrostátního práva s mezinárodně právními závazky České republiky by z tohoto požadavku měly správní soudy vycházet, což by v konečném důsledku mělo znamenat opuštění doktríny, podle níž může NNO úspěšně namítat pouze zásah do svých procesních práv“.

Vendula Zahumenská: Potřebuje obec odborníka na územní plánování? (Moderní obec č. 9/2008)

Článek pojednává o tom, jaké osoby mohou zpracovávat územní plán a jaké musí taková osoba splňovat kvalifikační požadavky.

Vendula Zahumenská: Jaké Povinnost údržby příjezdových komunikací (Moderní obec č. 11/2008)

Článek se týká povinností obcí zajišťovat údržbu příjezdových komunikací k soukromým rodinným domům a odlišuje přitom povinnosti v případě, že se jedná o účelovou a místní komunikaci.

Pavel Černý: K rozhodování správních soudů o návrzích na odklad vykonatelnosti žaloby (Právní rozhledy č. 24/2008)

Rozhodnutí o návrhu na přiznání odkladného účinku správní žalobě má v mnoha případech pro ochranu práv žalobce klíčový význam. Judikatura k této problematice je poměrně bohatá, avšak nepříliš systematická a jednotná. Článek se věnuje vybraným otázkám, souvisejícím s tímto institutem, zejména soudní interpretaci pojmu „nenahraditelná újma“ v rámci hodnocení podmínek pro přiznání odkladného účinku. Tento výklad kolísá mezi čistě formálním přístupem, při němž je podmínka „nenahraditelné újmy“ interpretována natolik restriktivně, že ji v podstatě nelze naplnit, a vyhovováním návrhům žalobců alespoň v některých z případů, kdy by nepřiznání odkladného účinku zřejmě vedlo k ryze akademickému rozhodnutí.

Zvláštní pozornost je v tomto směru věnována žalobám proti rozhodnutím o povolení zásahů do životního prostředí. Právě v těchto případech často platí, že pokud není o žalobě rozhodnuto dříve, než žadatel zahájí (případně dokončí) činnost povolenou napadeným rozhodnutím (což je v praxi vzhledem k obvyklé délce soudního řízení spíše hypotetický případ) a zároveň není přiznán odkladný účinek, nevede případné zrušující rozhodnutí soudu k reálné ochraně práv žalobce a zejména k zabránění negativnímu zásahu. Článek uvádí příklady takovýchto „akademických vítězství“. Současně upozorňuje, že takovýto přístup správních soudů je v rozporu se závazky vyplývajícími České republice z mezinárodního a evropského práva, podle nichž má být zajištěna včasná a účinná soudní ochrana životního prostředí.

Článek se věnuje rovněž otázce, zda má být rozhodnutí soudu o návrhu na přiznání odkladného účinku správní žalobě (ve všech případech) považováno za „rozhodnutí dočasné povahy“, což vylučuje podání kasační stížnosti a tím i sjednocování praxe krajských soudů v této oblasti rozsudky Nejvyššího správního soudu, a přiklání se v této věci diferencovanému přístupu.

Vendula Zahumenská: Jak můžete ovlivnit návrh právní normy (Moderní obec č. 12/2008)

Tento článek se zabývá možnostmi veřejnosti zapojit se do procesu tvorby návrhů nových zákonů a jejich novel. Dále článek odkazuje na místo, kde je možné nalézt připravované zákony a také jak správně podávat připomínky k návrhům.

Jan Šrytr: Účast veřejnosti v integrovaném povolování (Sborník Ministerstva životního prostředí Implementace směrnice o integrované prevenci a omezování znečištění v České republice v letech 2003-2007)

Článek se zaměřuje na dva praktické problémy, které potenciálně snižují efektivitu účasti veřejnosti v řízení o integrovaném povolení.

V první části jsou analyzovány praktické implikace komplikovaného zákonného vymezení okruhu účastníků řízení podle zákona o integrované prevenci, které explicitně nevymezuje postavení občanů, jejichž práva mohou být povolovaným provozem dotčena. Situace může být praktickou překážkou realizace jejich účastenských práv, zejména pak práva iniciovat soudní přezkum vydaného integrovaného povolení nebo jeho změny.

Druhá část článku se zabývá nezákonným omezováním přístupu veřejnosti k informacím uvedených v žádosti provozovatele, které provozovatel označí jako chráněné. Správní orgány takto v některých případech postupují s odkazem na zákonnou ochranu některých veřejných zájmů, zejména pak obchodního tajemství, aniž by zohlednily požadavek prokazatelné existence chráněného zájmu v době, kdy poskytnutí informace odpírají.

Vendula Zahumenská: Politika územního rozvoje a územní plánování v krajích (Správní právo č. 2/2009)

Územní plánování je jednou z nejdůležitějších strategických činností, které přímo ovlivňují životní prostředí. Procesy územního plánování v ČR dlouhodobě trpí závažnými nedostatky, zejména nedostatkem koncepčnosti (časté změny územních plánů) a určitou krátkozrakostí ve vztahu k dopadům momentálních záměrů na budoucnost dalších generací. Článek se zabývá přínosy a současně bohužel i negativními dopady některých nových institutů na standardy územního plánování v ČR.

Novým nástrojem územního plánování je Politika územního rozvoje. Obsahem a svými účinky navenek se jedná o celostátní územní plán, přímo závazný pro pořizování a vydávání zásad územního rozvoje, územních plánů měst a obcí, stejně tak regulačních plánů a pro „rozhodování v území.“ Přestože by tedy z povahy věci měla být obecným koncepčním dokumentem (nepředurčovat umístění konkrétních záměrů) a její pořizování by mělo probíhat

za široké účasti veřejnosti, článek konstatuje, že skutečnost při pořizování byla bohužel zcela odlišná. Poukazuje i na skoupost a nepřesnost právní úpravy, která vede k pochybnostem ohledně postupu posouzení vlivů Politiky na udržitelný rozvoj území, hodnocení jejich dopadů na území Natura 2000, zapojení sousedních států do pořizování Politiky a konečně i možností jejího soudního přezkumu. Nedostatečná a nepřesná právní úprava současně s restriktivní aplikací může vést k rozporům s evropským právem.

Dále se článek zabývá zásadami územního rozvoje jako nového nástroje krajského územního plánování, které nahrazují dřívější územní plány vyšších územně samosprávných celků. Co se týče zapojení veřejnosti a ochrany vlastnických práv, článek konstatuje, že ačkoli je možné některé změny v právní úpravě hodnotit pozitivně (například nový institut zástupce veřejnosti, nová forma zásad územního rozvoje nebo územního plánu jako opatření obecné povahy, což je významné především pro možnost jejich soudního přezkumu), došlo fakticky ke snížení standardu zapojení dotčené veřejnosti do procesu územního plánování.

Pavel Černý: - Practical application of Article 9 of the Aarhus Convention in EU countries – comparative remarks (ELNI Review č. 2/2009)

Článek se v komparativním pohledu zabývá aplikací článku 9 Aarhuské úmluvy, zakotvující pravidla pro přístup k soudní ochraně ve věcech životního prostředí, v různých evropských zemích. Věnuje se především podmínkám pro přístup k soudům (žalobní legitimize), rozsahu soudního přezkumu a jeho efektivity, včetně podmínek pro předběžná opatření. Stručně zmiňuje i některá obecnější témata, zejména postavení Aarhuské úmluvy v rámci právních řádů jednotlivých zemí a práva EU.

Příklady uvedené v článku ukazují, že znění článku 9 Aarhuské Úmluvy umožňuje velmi rozmanitou interpretaci, od restriktivního přístupu, založeného na „doktríně subjektivní jurisdikce“, až po velmi otevřený a široký přístup k soudní ochraně. Druhý s těchto přístupů je v souladu s úlohou soudů jako orgánů „vyplňujících mezery“ nedostatečné právní úpravy ochrany veřejných zájmů, resp. ústavních principů (a to i proti vůli okamžité většiny). Aarhuská úmluva, je-li interpretována tímto způsobem, dává prostor jednotlivcům ochotným věnovat čas a úsilí právní ochraně životního prostředí, aby se soudům v této jejich úloze napomáhali.

Nejednotnost v uplatňování požadavků Úmluvy sama o sobě nejenže zřejmě neodpovídá jejím deklarovaným cílům, ale není žádoucí ani vzhledem k postavení Úmluvy jako součásti práva EU. Mimo jiné i z tohoto důvodu je podle názoru autora nutno usilovat o schválení směrnice stanovící minimální společná pravidla pro transpozici požadavků čl. 9 odst. 3 Úmluvy členskými státy EU.

Aarhuská úmluva je jedinečným mezinárodněprávním nástrojem, který spojuje téma ochrany životního prostředí s lidskými právy a zároveň s odpovědností nejen veřejných institucí, ale i jednotlivců a jejich sdružení. Díky své výjimečnosti Úmluva vzbuzovala, a stále vzbuzuje, mnoho očekávání. Často však jsou tato očekávání zklamávána formálním přístupem soudů a dalších veřejných institucí. Byla by škoda, pokud by tato promarněná očekávání byla spojena s poklesem zájmu a ochoty lidí se aktivně angažovat ve prospěch ochrany životního prostředí.

Jana Kravčíková: Kopie zápisu ze schůze rady obce (Moderní obec č. 7/2009)

Článek pojednává o tom, kdo může nahlížet do zápisu ze schůze rady obce a o povinnosti rady poskytnout kopii zápisu ze své schůze každému, kdo o kopii požádá.

Vendula Zahumenská: Hrozí za nezákonné spalování odpadu sankce? (Moderní obec č. 8/2009)

Článek se zabývá problematikou nelegálního nakládání s odpady na území měst a obcí, zejména jejich nezákonným spalováním. Poukazuje jednak na zákonnou úpravu spalování a hlavně na mizivé zákonné možnosti úřadů prokázat, kdo skutečně nelegálně odpad spaluje. Článek dále zmiňuje zákaz obtěžování kouřem a zápachem a povinnost dodržovat přípustnou tmavost kouře, a také možnost obce stanovit vyhláškou podmínky spalování suchých rostlinných materiálů takové spalování zakázat.

Pavel Černý: Mezinárodní konference o aplikaci Aarhuské úmluvy v praxi (Časopis pro právní vědu a praxi č. 3/2009)

Článek shrnuje obsah příspěvků přednesených na mezinárodní konferenci, kterou v rámci českého předsednictví EU uspořádalo Ministerstvo životního prostředí. Konference se zúčastnilo více než 80 soudců a jejich asistentů, právníků ministerstev, vysokoškolských pedagogů (včetně zástupců kateder práva životního prostředí a ústavního práva brněnské právnické fakulty) a dalších účastníků ze 17 zemí. Byla zaměřena na výměnu zkušeností s aplikací Aarhuské úmluvy v soudní praxi jednotlivých států. Dalším významným tématem bylo postavení Úmluvy v rámci práva ES, a to zejména s ohledem na stále neukončenou debatu týkající se návrhu směrnice o přístupu k právní ochraně ve věcech životního prostředí. Kromě přednášek a navazujících diskusí byli účastníci v části programu rozděleni do pracovních skupin, v nichž řešili modelové případy, ilustrující typické problémy vznikající při aplikaci požadavků Aarhuské úmluvy v soudních řízeních.

Z diskuzí na plénu konference i v pracovních skupinách vyplynul především závěr, že mezi jednotlivými stranami Aarhuské úmluvy existují podstatné rozdíly ve způsobu naplňování z ní vyplývajících závazků. V některých zemích (slovy přítomných soudců) soudy „vesměs vítají expertní pohled nevládních organizací, které jim napomáhají v řešení obtížných technických otázek, jež v souvislosti se spory o zásahy do životního prostředí vznikají“. Tento přístup však zdaleka není všeobecným pravidlem. Jako další zásadní problém pak účastníci konference vnímají nedostatečnou efektivitu soudní ochrany ve věcech životního prostředí.

Linda Janků: Podmínky kácení a vysazování dřevin podél silnic (Moderní obec č. 9/2009)

Článek nejprve popisuje právní úpravu kácení dřevin podél silnic jednak v zákoně o pozemních komunikacích a dále v zákoně o ochraně přírody a krajiny. Dále se zabývá postupem, jaký musí být při kácení dodržen. Záleží vždy na posouzení okolností konkrétního případu, přičemž klíčovým hlediskem je skutečnost, zda silniční vegetace ohrožuje bezpečnost užití pozemní komunikace či nikoli. Článek se věnuje právní úpravě výsadby dřevin podél silnic a postupem při jejich výsadbě.

Jana Kravčíková: Práva občanů a povinnosti samosprávy (Moderní obec č. 11/2009)

Článek se zabývá možnostmi zapojení občanů do veřejné debaty o důležitých problémech obce či kraje. Občané mají právo požadovat, aby byla určitá záležitost v oblasti samostatné působnosti obce či kraje projednána radou nebo zastupitelstvem a v souvislosti s tím vznášet návrhy usnesení, které má být přijato. Dále mohou vyjadřovat svá stanoviska na zasedání zastupitelstva. V textu jsou dále uvedeny podmínky pro účast občanů na zasedání, zejména k jakým věcem se mohou vyjadřovat. Podle závěru článku se občané mohou vyjadřovat ke všem projednávaným věcem, činit tak mohou v souladu s jednacím řádem zastupitelstva, který jim to nesmí znemožnit.

Karolína Klanicová: Regulace veřejné produkce hudby (Moderní obec. č. 1/2010)

Článek se týká možnosti obce regulovat veřejnou produkci hudby obecně závaznou vyhláškou. Obec při výkonu samostatné působnosti nemůže upravovat vyhláškami otázky, které jsou vyhrazeny výlučně zákonné úpravě (např. hlukové limity), může ale stanovit dodatečné povinnosti, které zákon neupravuje.

Vendula Zahumenská – Posuzování vlivů při územním plánování – problémy praxe (Právní rádce č. 10/2010)

Cílem článku byl rozbor současné právní úpravy a krátké nahlédnutí do praxe pořizování územně plánovacích dokumentů. Nový stavební zákon upravuje posuzování vlivů relativně samostatně. Zákon pod udržitelným rozvojem území rozumí vyvážený vztah podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území (tzn. vlivy environmentální, ekonomické i sociální ve vzájemných souvislostech).

Co se týče možnosti občanů, obcí a nevládních organizací zapojit se do posuzování vlivů na životní prostředí, resp. celkových vlivů na udržitelný rozvoj území, článek konstatuje, že nový stavební zákon přinesl podstatná omezení. Na rozdíl od předchozí právní úpravy, kdy podle zákona o posuzování vlivů mohl každý zasílat svá písemná vyjádření k oznámení i návrhu koncepce, se nyní mohou občané vyjádřit až k hotovému návrhu politiky a zásad. Současná praxe ale restriktivnímu výkladu vždy neodpovídá a krajské úřady zveřejňují oba dokumenty. Přesto, že účast veřejnosti při vyhodnocování územně plánovací dokumentace není samozřejmostí, jsou některé úřady vstřícnější a umožňují občanům zapojit se alespoň do dílčích otázek hodnocení vlivů.

Význam kvalitně zpracovaného vyhodnocení možných vlivů na životní prostředí, resp. celkově na udržitelný rozvoj území, se projeví zejména v podobě a funkčnosti přijaté územně plánovací dokumentace a samozřejmě v navazujících procesech - ať už jde o podrobnější hodnocení vlivů záměru (EIA) nebo umístování staveb. Pouze takové vyhodnocení totiž může naplnit svůj smysl, tedy skutečně přispět ke zlepšení životního prostředí a ekonomické a sociální situace daného území.

Pavel Černý: Lawsuits of non-governmental organizations in Czech legal system (Common Law Review č. 11/2010)

Jedná se o shrnutí právní úpravy a soudní praxe, týkající se žalob nevládních organizací v oblasti ochrany životního prostředí, pro anglicky čtoucí zájemce o české právo (v rámci „environmentálního“ čísla časopisu Common Law Review). Článek upozorňuje na přístup českých soudů, které se často odmítají zabývat „věcnými“ námitkami nevládních organizací a soustředí se pouze na přezkum správnosti procesního postupu správních orgánů. Tento přístup je pak kritizován jednak z hlediska závazků České republiky, vyplývajících z mezinárodního a evropského práva, a rovněž s ohledem na faktický smysl účasti veřejnosti na rozhodování o zásazích do životního prostředí.

Další problém představuje právní úprava a především dosavadní převažující praxe správních soudů, týkající se možnosti přiznání odkladného účinku žalobám nevládních organizací. Ohledně nejvýznamnějšího povolovacího rozhodnutí – územního rozhodnutí o umístění stavby – soudy až donedávna důsledně judikovaly, že ve vztahu k němu vůbec nikdy nemůže být splněna podmínka přiznání odkladného účinku žalobě – hrozící nenahraditelná újma. Konečným důsledkem tohoto přístupu jsou situace, kdy soud zruší nezákonné rozhodnutí často i několik poté, co tímto rozhodnutím povolená stavba nebo jiný zásah byly dokončeny. K následnému nařízení jejich odstranění v praxi většinou (s odkazem na ochranu dobré víry investora) nedochází. Nejvyšší správní soud přitom v několika svých rozhodnutích uvedl, návrhům žalobcům z řad dotčené veřejnosti na přiznání odkladného účinku správní žaloby musí být vyhověno tak, aby nemohlo docházet k situacím, kdy v době rozhodování o správní žalobě již byl povolený záměr nevratně realizován..

V závěru článku je vyjádřen názor, že žaloby nevládních organizací by neměly být základním a rozhodujícím, ale pouze doplňkovým nástrojem právní ochrany životního prostředí. Pokud budou své životní prostředí důsledně hájit dotčení jednotlivci, budou v řadě případů efektivnější a úspěšnější. Přesto je možnost žalob nevládních organizací nutno zachovat, a to jako pojistku proti případům nezákonného rozhodování, na něž by jinak v některých případech nikdo neupozornil

Karolína Klanicová: Pořizování obrazového a zvukového záznamu ze zasedání zastupitelstva (Moderní obec č. 3/2010)

Pořizování záznamů ze zasedání zastupitelstva není zákonem zakázáno, avšak dochází ke kolizi práva na informace a práva na soukromí a je třeba najít rovnováhu mezi těmito právy. Článek poukazuje na to, že projevy zastupitelů v souvislosti s výkonem jejich funkce jsou veřejné povahy a proto právo na informace se v této otázce upřednostní před právem osoby na ochranu soukromí. Článek uzavírá, že pořizování záznamu ze zasedání zastupitelstva je projevem principů otevřené a transparentní veřejné správy a občanům musí být umožněno záznam pořídít.

Libor Jarmič: Trestní právo a ochrana životního prostředí (Trestněprávní revue 9/2010)

Článek se po stručné a obecné charakteristice společné pro trestné činy proti životnímu prostředí zabývá dvěma základními okruhy problémů. Prvním jsou poznatky z praktické aplikace ustanovení „starého“ trestního zákona (č. 141/1961 Sb.) o trestných činech proti

životnímu prostředí, a to zejména v posledních letech jeho účinnosti. Na základě těchto východisek jsou pak zhodnoceny některé aspekty úpravy „environmentálních“ trestných činů v novém trestním zákoníku (č. 40/2009 Sb.), který předchází regulaci této problematiky z velké části převzal.

Úprava trestných činů proti životnímu prostředí se ubírá poněkud zvláštním směrem. Zvláštním proto, že přestože lze vyznívat stále větší důraz na postih trestných činů proti životnímu prostředí, neodpovídá tato snaha trendu ve vývoji počtu odhalených trestných činů a odsouzených pachatelů. Více skutkových podstat lépe ilustruje pestrost složek životního prostředí, které je zapotřebí chránit a přispívá k větší právní jistotě. Stále klesající tendence ve zjišťování a odhalování environmentální kriminality by ale měla vést k zamyšlení, jak tuto nelichotivou bilanci zlepšit, a to jak po stránce legislativní, tak i po stránce praktické.

Článek proto zároveň upozorňuje na mnohá úskalí, která s aplikací trestných činů proti životnímu prostředí bezprostředně souvisí, a obsahuje též návrhy řešení, jak se těmto negativním jevům do budoucna vyvarovat a současně tak zlepšit stav ochrany životního prostředí pomocí trestního práva.

Karolína Klanicová: Veřejná správa je službou veřejnosti (Moderní obec č. 4/2010)

Článek se zabývá stěžejní zásadou veřejné správy kterou je službou veřejnosti, jejíž dodržování je významné pro řádné fungování veřejné správy.

Pavel Černý: Účast veřejnosti na vydávání územně plánovací dokumentace a žalobní legitimace k jejímu soudnímu přezkumu – vybrané otázky (Stavební právo č. 3/2010)

První část tohoto článku se zabývá některými aspekty postupu při pořizování (vydávání) územně plánovací dokumentace podle nového stavebního zákona, souvisejícími s možností veřejnosti účastnit se tohoto procesu a ovlivnit jeho výsledek. Prvním z nich je úprava okruhu osob oprávněných k podání námitek, přičemž článek kritizuje rozdílnost této úpravy u jednotlivých druhů územně plánovací dokumentace. Jako nepříliš efektivní hodnotí i platnou úpravu tzv. „zástupce veřejnosti“ v územním plánování, stejně tak jako uplatňování principu „koncentrace námitek“ do fáze projednávání návrhu (bylo by mnohem, pokud by stavební zákon umožnil účast veřejnosti spojenou s reálnou možností prosazení alternativních návrhů v počátečních fázích pořizování územně plánovací dokumentace.

Druhá část článku se věnuje otázce podmínek aktivní legitimace k podání návrhu na soudní přezkum územně plánovací dokumentace jako opatření obecné povahy, resp. vývoji a současnému stavu judikatury k tomuto tématu. Autor souhlasí s judikaturou NSS dovozeným požadavkem, aby nezákonnost procesu pořizování dokumentace měla alespoň potenciální vztah k jeho hmotným právům. Naopak nesouhlasí s omezením těchto hmotných práv na práva věcná. V této souvislosti dále upozorňuje na souvislost mezi přezkumem územních plánů a požadavky „Aarhuské úmluvy“.

Článek dochází k závěru, že účast veřejnosti na pořizování územně plánovací dokumentace není příliš efektivním nástrojem předcházení, resp. řešení konfliktů, vyplývajících z odlišných představ různých subjektů o budoucím využití určitého území. Těžiště řešení těchto sporů se tak často přenáší na úroveň soudního přezkumu územně plánovací dokumentace jako opatření

obecné povahy. Ten lze naopak, přes dílčí nedostatky, považovat za velmi účinný a nepostradatelný nástroj ochrany subjektivních práv. V mnoha případech by však bylo mnohem racionálnější vhodnějším postupem při vydávání územně plánovací dokumentace soudnímu sporu předejít.

Vendula Zahumenská - Zapojení veřejnosti do přípravy Zásad územního rozvoje Jihomoravského kraje (přijato k publikaci ve Správním právu)

Při územním plánování platí více než jindy, že spolupráce mezi veřejnou správou a občany může přinést zajímavé výsledky. Veřejnost a starostové dobře znají území, ve kterém žijí, navíc může kooperace včas odhalit zásadní technické nebo společenské problémy, které v lokalitě existují. Praxe však za teorií stále výrazně pokulhává a výsledkem nedostatečného zapojení veřejnosti do rozhodování o budoucí podobě území jsou nejen stále častější „žaloby na rušení územních plánů“, ale také rostoucí nedůvěra ve veřejnou správu. Zpětně se samozřejmě projevují negativní reakce úředníků, kteří jsou kritizováni za nekvalitní práci.

Nový stavební zákon ve srovnání s předchozí právní úpravou účast veřejnosti omezil. Při pořizování zásad územního rozvoje mohou občané připomínkovat až hotový návrh a během procesu vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj se nemohou vyjádřit vůbec. Dokonce ani vlastníci nemají možnost uplatnit námitky v případě, že jsou dotčeni jejich nemovitosti. Každý může ke zveřejněnému návrhu zaslat připomínku a občané kraje, pokud se jich shodne potřebný počet na tzv. věcně shodné připomínce, mají možnost zmocnit zástupce veřejnosti, který je oprávněn podat námitku (ta má silnější procesní postavení než připomínky – je třeba, aby o ní bylo rozhodnuto a následně lze použít některé opravné prostředky). Zmocnění zástupce veřejnosti je však poměrně komplikovaný proces a zástupce veřejnosti následně podle judikatury Nejvyššího správního soudu nemá žalobní legitimaci k podání návrhu na zrušení přijatých zásad územního rozvoje jako opatření obecné povahy.

Článek se dále zabývá konkrétním příkladem postupu Jihomoravského kraje při pořizování Zásad územního rozvoje JMK, jež se však bohužel nestal příkladem dobré praxe účinného zapojení veřejnosti. V Jihomoravském kraji panuje mezi krajským úřadem a částí zainteresované veřejnosti dlouhodobá neshoda ohledně územního plánování v kraji a v takové situaci je nepochybné, že by právě vyšší míra zapojení laické a především odborné veřejnosti mohla přispět k méně konfliktnímu jednání o zásadách a k jejich následnému lepšímu přijetí veřejností.

Petr Bouda: Zákon o změně klimatu (zasláno k publikaci do Časopisu pro právo životního prostředí)

Článek se zabývá možnou podobou českého zákona o změně klimatu. Cílem tohoto zákona není „poručení větru, dešti“, respektive klimatickým změnám, ale podpora snížení emisí skleníkových plynů „uvnitř“ konkrétního státu stanovením dlouhodobého, právně vymahatelného cíle snížit emise do určitého roku o určité procento. V podmínkách českého právního řádu je tento zákon zatím pouze teoretickou koncepcí. Přestože v závěru minulého roku došlo k vypracování prvního návrhu tohoto zákona, návrh zákona nakonec nebyl přijat. Článek se nezabývá tímto neúspěšným návrhem zákona, ale popisuje konkrétní právní instituty, které by mohly být součástí budoucího českého zákona o změně klimatu.

Článek popisuje možnou strukturu zákona, přičemž autor si bere za vzor především britský Climate Change Act. Dále se článek zabývá problémem vytvoření záruk vynutitelnosti a dodržování zákona, neboť pouze právně nezávazné nástroje nejsou dle názoru autora v podmínkách České republiky dostatečné. Je navrhováno několik možností, kromě politické odpovědnosti a aktivního zapojení veřejnosti při projednávání záměrů a koncepcí, týkajících se životního prostředí také silnější nástroje, jako je odpovědnost vlády za nedodržení zákona, případně institut „rozpočtové odpovědnosti“).

Článek dále zmiňuje problém souladu zákona s právem evropské unie, zdůrazněno je obchodování s emisními povolenkami a s tím související problém offsetů, přičemž je navrhováno řešení tohoto problému. V článku jsou uvedeny také důvody, proč by český zákon o změně klimatu měl být v budoucnu přijat (energetická bezpečnost, snížení energetické náročnosti a především adaptace na probíhající klimatické změny).

Změna klimatu je objektivně existujícím, vědecky zdokumentovaným jevem, který určitým způsobem ovlivní i Českou republiku, takže je nutné na tyto změny včas reagovat. Přijetí rámcového zákona o změně klimatu je dle názoru autora adekvátní reakcí, která umožňuje přizpůsobit se klimatickým změnám.